

A QUEDA DO CÉU /
THE FALLING SKY / LA CHUTE DU CIEL

Direcció: Gabriela Carneiro da Cunha, Eryk Rocha

País: Brasil (2024)

Fitxa tècnica

Guió Eryk Rocha, Gabriela Carneiro da Cunha **Fotografia** Eryk Rocha **Interpretació** Documental **Durada** 110 min **Gènere** Documental **Distribuidora** Aruac Filmes **Llengües** Portuguès, amb subtítols en espanyol

Sinopsi

La profunda connexió dels pobles indígenes amb la natura i la seva lluita contra la desforestació, una greu amenaça per al seu estil de vida i l'ecosistema que consideren casa seva. (FilmAffinity)

Crítica

21/05/2024 - CANES 2024: El documental d'Eryk Rocha i Gabriela Carneiro da Cunha se centra en el poble indígena ianomami de l'Amazones i la seva lluita per protegir la seva llar

“Soc aquí, m'estan filmant”, diu un avi. “De debò que sereu els nostres aliats?” Aquesta pregunta plana constantment sobre **A queda do céu**, dels cineastes brasilers **Eryk Rocha** i **Gabriela Carneiro da Cunha**, un retrat ric però tortuós de la vida indígena i la protecció de seva llar a la comunitat Watoriki de l'Amazònia brasilera, que s'acaba d'estrenar a la Quinzena dels Cineastes de Canes. La pel·lícula, centrada en el poble ianomami, comença amb un pla de gairebé vuit minuts d'un grup de defensors de totes les edats que s'acosten lentament a la càmera, portant armes de foc, arcs i recursos, dirigits pel xaman ianomami **Davi Kopenawa**, que també actua com una mena de guia al llarg de la pel·lícula. *Pachamama*, dirigida per Rocha el 2010, també s'inspirava en una mentalitat descolonial: el títol és una paraula i un concepte quítxua que trenca el dualisme occidental entre els éssers humans i la natura.

A queda do céu s'inspira en el llibre homònim de Kopenawa i l'antropòleg cultural **Bruce Albert**, i suposa el tercer guió escrit per Kopenawa per a una pel·lícula sobre el poble ianomami. Els cineastes componen un collage observacional de monòlegs, activitats quotidianes i converses radiofòniques que il·lustren, en poques paraules, una part del món ianomami i les seves connexions amb l'ecosistema sense donar gaires explicacions per a un públic més ampli. En particular, el disseny sonor de **Guile Martins**, un paisatge sonor envoltant a base de cançons, sons de la natura i el brunzit de les ràdios, reuneix el que es pot veure (i sentir) com un veritable mosaic de la vida contemporània a la comunitat Watoriki.

Els directors eviten qualsevol decisió de muntatge forçada i s'abstenen de censurar opinions o converses deixant que el pensament indígena s'expressi per si mateix, intercalat amb plans del cel nocturn i paisatges naturals. Al llarg de la pel·lícula se succeeixen debats entre els individus que volen atacar directament els intrusos i els que són conscients de les possibles conseqüències d'aquests actes, així com el rebuig directe a imitar els *napé*, o gent blanca. L'amenaça d'epidèmies mortals portades per forasters també sobrevola les interconnectades comunitats amazòniques.

Començant amb una descripció de la pràctica xamànica d'inhalar *iãkoana* per permetre'ls veure els esperits a través d'experiències sensorials diferents de la vista, els espectadors assisteixen a una visió privilegiada de la vida indígena, amenaçada diàriament per la intrusió dels miners a la regió. Tanmateix, aquesta visió pot resultar estranya, i depèn dels espectadors determinar fins a quin punt es deixen arrossegat per la incomoditat d'allò que no els resulta familiar. Les tornes canvien fins al punt que ara són ells els estrangers.

De vegades, la durada de la pel·lícula impedeix que l'espectador accepti aquesta incomoditat, un equilibri delicat en pel·lícules que opten per allunyar-se d'un enfocament fàcilment digerible. Juntament amb la qüestió de si els cineastes són realment aliats dels indígenes (o si simplement es veuen a si mateixos d'aquesta manera), **A queda do céu** ha d'enfrontar-se al fet que el públic pugui sentir-se massa distanciat d'un retrat de la vida indígena que no ofereix cap mena de traducció, conceptual o intercultural. Per contra, som testimonis de rituals, càntics i fins i tot motivacions que mai no entendrem, per més que se'ns ofereixi una interpretació paraula per paraula. D'aquesta manera, es converteix en una arma de doble tall: un admirable impuls de defensar les veus indígenes des de l'antieuropocentrisme, davant del desafiament de ser escoltats.

Olivia Popp – cineuropa.org